

Grondwettelijk Hof

**Arrest nr. 91/2026
van 16 juli 2026
Rolnummer : 8476**

In zake : de prejudiciële vraag over artikel 22, tweede lid, 5°, van de wet van 23 maart 1989 « betreffende de verkiezing van het Europese Parlement », gesteld door de Raad van State.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters Pierre Nihoul en Joséphine Moerman, en de rechters Thierry Giet, Michel Pâques, Yasmine Kherbach, Danny Pieters, Sabine de Bethune, Emmanuelle Bribosia, Willem Verrijdt, Katrin Jadin, Magali Plovie en Frank Fleerackers, bijgestaan door griffier Nicolas Dupont, onder voorzitterschap van voorzitter Pierre Nihoul,

wijst na beraad het volgende arrest :

I. Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging

Bij arrest nr. 263.064 van 24 april 2025, waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 15 mei 2025, heeft de Raad van State de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schenden de artikelen 22, tweede lid, 5°, van de wet van 23 maart 1989 ‘ betreffende de verkiezing van het Europese Parlement ’ en 125 van het Kieswetboek de artikelen 10, 11 en 13 van de Grondwet, in samenhang gelezen met de artikelen 20 en 39, lid 1, van het Europees Handvest van de grondrechten en 20, lid 2, *b*), van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, alsook artikel 47, eerste alinea, van hetzelfde Handvest en de artikelen 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en 3 van Protocol nr. 1 bij dat Verdrag, in zoverre zij niet uitdrukkelijk voorzien in een jurisdictioneel beroep bij de Raad van State of bij een andere rechterlijke instantie tegen een beslissing van het collegehoofdbureau voor de verkiezing van het Europees Parlement waarbij de voordrachtsakte van kandidaten onregelmatig is verklaard ? ».

Memories en memories van antwoord zijn ingediend door :

- S.C., bijgestaan en vertegenwoordigd door mr. Kris Wauters, advocaat bij de balie te Brussel;

- de Ministerraad, bijgestaan en vertegenwoordigd door mr. Nicolas Bonbled en mr. Lise-Marie Hennau, advocaten bij de balie te Brussel;

- de Vlaamse Regering, bijgestaan en vertegenwoordigd door mr. Bart Martel, mr. Kristof Caluwaert en mr. Marta Duch Giménez, advocaten bij de balie te Brussel.

Bij beschikking van 3 juni 2026 heeft het Hof, na de rechters-verslaggevers Thierry Giet en Sabine de Bethune te hebben gehoord, beslist dat de zaak in staat van wijzen was, dat geen terechtzitting zou worden gehouden, tenzij een partij binnen zeven dagen na ontvangst van de kennisgeving van die beschikking een verzoek om te worden gehoord, zou hebben ingediend, en dat, behoudens zulk een verzoek, de debatten na die termijn zouden worden gesloten en de zaak in beraad zou worden genomen.

Aangezien geen enkel verzoek tot terechtzitting werd ingediend, is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil

Op 28 oktober 2023 wordt S.C., verzoekende partij voor het verwijzende rechtscollege, in België aangewezen als kandidaat-lijsttrekker van de Franstalige lijst van de politieke partij « Volt België », die geregistreerd is onder de naam « Volt Europa », voor de verkiezingen voor het Europees Parlement van 9 juni 2024. Op 13 april 2024 dient A.J., die eveneens lid is van die lijst, bij het hoofdbureau van het Franse kiescollege de voordrachtsakte van de kandidaten voor die verkiezingen in. Diezelfde dag richten de verzoekende partij voor het verwijzende rechtscollege en het voornoemde lid een brief aan de voorzitter van het bureau waarin zij verzoeken om de lijst te aanvaarden ondanks het niet-naleven van de voorwaarden die zijn opgelegd bij artikel 21, § 1, van de wet van 23 maart 1989 « betreffende de verkiezing van het Europese Parlement » (hierna : de wet van 23 maart 1989), aangezien het vereiste aantal handtekeningen, dat is vastgesteld op vijfduizend kiezers of vijf uittredende verkozenen, niet is bereikt.

Op 15 april 2024 wijst het hoofdbureau van het Franse kiescollege een eerste keer de voordrachtsakte van de kandidaten van de lijst « Volt Europa » af wegens een onvoldoende aantal handtekeningen. A.J. wordt daarvan op de hoogte gesteld bij aangetekende brief van 17 april 2024. Diezelfde dag betwist A.J. de beslissing tot weigering van registratie van de voornoemde lijst en verzoekt hij om een bijkomende termijn van achtenveertig uur om de situatie te regulariseren. Er wordt een buitengewone termijn toegekend tot 18 april 2024 om 16 uur, met dien verstande dat alleen bijkomende handtekeningen van kiezers mogen worden toegevoegd.

Op 18 april 2024 wijst het hoofdbureau van het Franse kiescollege voor de tweede keer, en ditmaal definitief, de voordrachtsakte van de kandidaten van de genoemde lijst af wegens schending van artikel 21, § 1, van de wet van 23 maart 1989, aangezien het vereiste aantal handtekeningen voor de lijst niet werd verzameld. De definitieve kandidatenlijsten voor de verkiezingen voor het Europees Parlement in België worden op 19 april 2024 gepubliceerd op de website van de FOD Binnenlandse Zaken. Op 23 april 2024 richt A.J. een brief aan de voorzitter van het bureau waarin hij verzoekt om de mogelijkheid om twee bijkomende handtekeningen van verkozenen te verkrijgen. Dat verzoek wordt op 24 april 2024 verworpen. Op 5 juni 2024 dient S.C. bij de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State – het verwijzende rechtscollege – een verzoekschrift in tot nietigverklaring van de voormelde beslissing van 18 april 2024.

Bij een arrest van 24 april 2025 stelt de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State vast dat zij niet bevoegd is om een akte te vernietigen waarin is voorzien door een wet die het verloop van de kiesverrichtingen vaststelt, behalve wanneer die wet haar uitdrukkelijk die bevoegdheid verleent. In het onderhavige geval is de bestreden akte een beslissing van het hoofdbureau van het Franse kiescollege met betrekking tot de verkiezingen

voor het Europees Parlement, waarbij wordt besloten dat een voordrachtsakte van kandidaten niet ontvankelijk is wegens een onvoldoende aantal handtekeningen. De afdeling bestuursrechtspraak merkt op dat die beslissing steunt op artikel 21, § 1, eerste lid, van de wet van 23 maart 1989, dat voorschrijft dat de voordracht van kandidaten voor de verkiezingen voor het Europees Parlement moet worden ondertekend hetzij door vijf Belgische parlementsleden uit de Kamer van volksvertegenwoordigers of de Senaat die tot de Franse taalgroep behoren, hetzij door vijfduizend kiezers die zijn ingeschreven op de kiezerslijst van een gemeente van de Waalse kieskring of van de kieskring Brussel-Hoofdstad. Er is echter geen enkele normatieve bepaling die het mogelijk maakt om bij de Raad van State of een andere rechter beroep in te stellen met betrekking tot die voorwaarde. Die mogelijkheid kan evenmin rechtstreeks worden afgeleid uit de regels en beginselen van Europees of internationaal recht die een doeltreffende voorziening in rechte waarborgen, aangezien er tal van manieren bestaan om verkiezingsgeschillen te beslechten.

De afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft vragen bij de grondwettigheid van een dergelijk systeem, dat een kandidaat van wie de voordrachtsakte ongeldig wordt verklaard bij een beslissing van het collegehoofdbureau voor de verkiezingen voor het Europees Parlement, elk juridictioneel beroep ontzegt. Alvorens uitspraak te doen over de door de tegenpartij opgeworpen exceptie van onbevoegdheid, stelt de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State bijgevolg aan het Hof, met toepassing van artikel 26, § 4, van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, de hiervoor weergegeven prejudiciële vraag.

III. *In rechte*

- A -

A.1.1. De verzoekende partij voor het verwijzende rechtscollege stelt dat artikel 21, § 1, van de wet van 23 maart 1989 « betreffende de verkiezing van het Europees Parlement » (hierna : de wet van 23 maart 1989) het passief kiesrecht van de Europese burgers op een ongerechtvaardigde en onevenredige manier beperkt. De vereiste om vijfduizend handtekeningen van kiezers te verzamelen, geldt namelijk, enerzijds, voor burgers met de Belgische nationaliteit en, anderzijds, voor Europese burgers die de wil hebben geuit om hun stemrecht uit te oefenen, zodat die laatste categorie van burgers zich uitdrukkelijk moet registreren. Met andere woorden, de hoedanigheid van Europees burger geeft niet rechtstreeks het recht om een Europese burger te steunen die zich kandidaat wil stellen bij de verkiezingen voor het Europees Parlement. Dat systeem creëert een verschil in behandeling tussen Belgische burgers en Europese burgers dat een belemmering vormt voor de rechtstreekse verkiezing van het Europees Parlement, zonder dat een dergelijke mogelijkheid tot beperking van het passief kiesrecht uitdrukkelijk is toegestaan door het recht van de Europese Unie. Volgens de verzoekende partij voor het verwijzende rechtscollege zou het feit dat men Europees burger is, in werkelijkheid moeten volstaan om een kandidatenlijst te steunen.

Bovendien voert de verzoekende partij voor het verwijzende rechtscollege aan dat uit de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie blijkt dat de lidstaten moeten aantonen dat een voorwaarde die het passief kiesrecht beperkt, noodzakelijk is en werkelijk beantwoordt aan doelstellingen van algemeen belang die door de Europese Unie worden erkend of, zo nodig, aan doelstellingen inzake bescherming van de rechten en vrijheden van anderen, wat te dezen niet het geval is. Anderzijds blijkt uit het arrest van het Hof nr. 116/2023 van 20 juli 2023 (ECLI:BE:GHCC:2023:ARR.116) dat het niet redelijk verantwoord is het recht van een Europees burger die zijn passief kiesrecht wenst uit te oefenen, te onderwerpen aan de vereiste dat burgers die hem met hun handtekening wensen te steunen, gebonden zijn aan een verplichting tot voorafgaande inschrijving.

A.1.2. De verzoekende partij voor het verwijzende rechtscollege stelt dat het passief kiesrecht bij de verkiezingen voor het Europees Parlement, dat te dezen beperkt lijkt door de Belgische wetgeving, moet kunnen worden beschermd door de mogelijkheid om een zaak aanhangig te maken bij het gerecht, zoals met name blijkt uit artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (hierna : het Handvest) alsook uit de artikelen 6 en 13 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens. Het recht op toegang tot een rechter vormt bovendien een algemeen beginsel van het Unierecht.

Daarnaast heeft de rechtspraak van het Hof reeds gewezen op lacunes in artikel 14 van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, wat betreft de onderlinge verhouding tussen het recht op toegang tot een rechter en de toegang tot de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. De verzoekende partij

beklemtoont dat dit recht eveneens wordt gewaarborgd door artikel 13 van de Grondwet. Zij verwijst ook naar het arrest van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, gewezen in grote kamer, van 10 juli 2020, in zake *Mugemangango t. België* (ECLI:CE:ECHR:2020:0710JUD000031015).

A.1.3. De verzoekende partij voor het verwijzende rechtscollege doet gelden dat de in het onderhavige geval bestreden akte een administratieve akte is, omdat een collegehoofdbureau voor de verkiezingen voor het Europees Parlement wordt beschouwd als een administratieve overheid, zoals blijkt uit de rechtspraak van de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Bijgevolg kan alleen de Raad van State, en niet de gewone rechter, worden beschouwd als de rechter die bevoegd is om kennis te nemen van de bestreden beslissing.

A.1.4. In haar memorie van antwoord voert de verzoekende partij voor het verwijzende rechtscollege aan dat, in tegenstelling tot hetgeen de Ministerraad beweert, de prejudiciële vraag enkel betrekking heeft op artikel 3 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens (hierna : het Eerste Aanvullend Protocol) op zich, en niet in samenhang met artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens. Bovendien is artikel 47 van het Handvest niet beperkt tot de burgerlijke rechten, maar betreft het ook de politieke rechten, zoals het Hof van Justitie reeds heeft benadrukt. In werkelijkheid is artikel 47 van toepassing op alle rechten die door het primaire recht van de Europese Unie worden gewaarborgd, waaronder de rechten bedoeld in de artikelen 20 en 39, lid 1, van het Handvest en in artikel 20, lid 2, *b)*, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (hierna : het VWEU), waarnaar de prejudiciële vraag net verwijst. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft bovendien, in het voormelde arrest *Mugemangango t. België*, bevestigd dat artikel 3 van het Eerste Aanvullend Protocol de invoering vereist van een intern systeem dat een daadwerkelijke behandeling van beroepen en individuele bezwaren op het gebied van kiesrechten mogelijk maakt.

De verzoekende partij voor het verwijzende rechtscollege voegt eraan toe dat artikel 13 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens te dezen niet pertinent is en dat het niet uitdrukkelijk in de prejudiciële vraag wordt vermeld. Hoe dan ook moet artikel 47 van het Handvest niet op dezelfde manier worden geïnterpreteerd als artikel 13 van het Verdrag. In werkelijkheid volgt uit artikel 47 van het Handvest dat een burger toegang moet hebben tot een onafhankelijke en onpartijdige rechter wanneer hij de schending van een bepaling van het VWEU of van het Handvest aanvoert. Het feit dat de voorzitter van het collegehoofdbureau te dezen een magistraat is, volstaat niet om aan dat orgaan de hoedanigheid van rechterlijke instantie in de zin van artikel 47 van het Handvest toe te kennen. Het gaat wel degelijk om een administratieve overheid en niet om een rechterlijke instantie. Dat bureau kan overigens niet de bevoegdheden van een rechter, waaronder de toepassing van artikel 159 van de Grondwet of een prejudiciële verwijzing naar het Hof, uitoefenen.

Tot slot is het verkeerd ervan uit te gaan dat voor verkiezingsgeschillen snelle procedures vereist zijn die bij een rechter niet mogelijk zijn. De wetgever kan immers, in het kader van de organisatie van pre-electorale verrichtingen, ervoor zorgen dat de burger over een redelijke termijn beschikt om toegang te krijgen tot een rechter. In ieder geval bestaan er procedures bij de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State om binnen een termijn van enkele dagen een uitspraak te verkrijgen, met name door gebruik te maken van de procedure bij uiterst dringende noodzakelijkheid.

A.1.5. Tot slot is de verzoekende partij voor het verwijzende rechtscollege van mening dat, om de onderhavige prejudiciële vraag met kennis van zaken te kunnen beantwoorden, een prejudiciële vraag moet worden gesteld aan het Hof van Justitie, teneinde te bepalen of artikel 47, eerste alinea, van het Handvest, in samenhang gelezen met de artikelen 6 en 13 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en met het algemeen beginsel van het Unierecht dat een effectieve rechterlijke bescherming waarborgt, in die zin moet worden geïnterpreteerd « dat er geen rechtsmiddel ter beschikking staat van de Europese burger die zich wil beroepen op een schending van de artikelen 20 en 21 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie en van de artikelen 20 en 39 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie en die de gelegenheid om zich kandidaat te stellen te baat zou willen nemen door de afwijzingsbeslissing te laten opschorten of vernietigen ».

In haar memorie van antwoord herformuleert de verzoekende partij voor het verwijzende rechtscollege enigszins die prejudiciële vraag aan het Hof van Justitie, dat moet bepalen of artikel 47, eerste alinea, van het Handvest, in samenhang gelezen met het algemeen beginsel van het Unierecht dat een effectieve rechterlijke bescherming waarborgt, in die zin moet worden geïnterpreteerd « dat er mogelijk geen jurisdictioneel beroep ter beschikking staat van de Europese burger die zich wil beroepen op een schending van de artikelen 20 en 21 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie en van de artikelen 20 en 39 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, burger die zich wenste kandidaat te stellen voor de verkiezingen voor het Europees Parlement ».

A.2.1. De Ministerraad preciseert vooraf dat artikel 20 van het Handvest een beperktere draagwijdte heeft dan het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie dat wordt gewaarborgd door de artikelen 10 en 11 van de Grondwet. Het is bijgevolg niet nodig de in de prejudiciële vraag beoogde referentiebepalingen in samenhang te lezen met artikel 20 van het Handvest.

Bovendien is die vraag beperkt tot de bestaanbaarheid van artikel 22, tweede lid, 5°, van de wet van 23 maart 1989 en van artikel 125 van het Kieswetboek in zoverre zij niet uitdrukkelijk voorzien in een jurisdictioneel beroep bij de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State of een andere rechter tegen een beslissing van het collegehoofdbureau voor de verkiezingen voor het Europees Parlement waarbij de voordrachtsakte van kandidaten onregelmatig is verklaard. Die vraag heeft dus geen betrekking op het onderzoek van een mogelijke discriminatie tussen, enerzijds, Europese burgers die niet de Belgische nationaliteit bezitten en die aan de Europese verkiezingen willen deelnemen, die zich op een kiezerslijst moeten inschrijven, en, anderzijds, Europese burgers met de Belgische nationaliteit die willen deelnemen aan de verkiezingen voor het federale, gewest- of gemeenschapsparlament, die automatisch op de kiezerslijst staan ingeschreven. Het komt noch aan het Hof, noch aan de partijen toe de omvang van de door het verwijzende rechtscollege gestelde prejudiciële vraag te wijzigen.

A.2.2. De Ministerraad voert aan dat de in het geding zijnde bepalingen de artikelen 10, 11 en 13 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en met artikel 3 van het Eerste Aanvullend Protocol, niet schenden. Hij wijst erop dat het verkiezingsgerelateerd contentieux niet kan worden onderzocht vanuit de invalshoek van artikel 6 van het Verdrag, zelfs wanneer het in samenhang wordt gelezen met artikel 3 van het Eerste Aanvullend Protocol, omdat die bepaling betrekking heeft op, enerzijds, betwistingen over burgerlijke rechten en verplichtingen en, anderzijds, strafvervolgingen. In dat verband blijkt uit de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens dat politieke rechten, zoals het recht om zich kandidaat te stellen bij een verkiezing, niet als burgerlijke rechten kunnen worden gekwalificeerd.

Het komt overigens noch aan het Hof, noch aan de partijen toe een prejudiciële vraag te wijzigen, zodat het onmogelijk is de voorliggende vraag te wijzigen om de bestaanbaarheid te onderzoeken van de in het geding zijnde bepalingen met de artikelen 10, 11 en 13 van de Grondwet, uitsluitend in samenhang gelezen met artikel 3 van het Eerste Aanvullend Protocol of met andere artikelen van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

A.2.3.1. Vervolgens voert de Ministerraad aan dat de in het geding zijnde bepalingen de artikelen 10, 11 en 13 van de Grondwet, in samenhang gelezen met de artikelen 20, 39, lid 1, en 47, eerste alinea, van het Handvest en met artikel 20, lid 2, b), van het VWEU, niet schenden.

In dat verband beklemtoont de Ministerraad eerst dat artikel 22, tweede lid, 5°, van de wet van 23 maart 1989 en artikel 125 van het Kieswetboek geen verschil in behandeling invoeren tussen de burgers van de Europese Unie die verblijven in een lidstaat waarvan zij geen onderdaan zijn en de onderdanen van die lidstaat. Belgische onderdanen die zich kandidaat willen stellen bij de verkiezingen voor het Europees Parlement, zijn immers ook onderworpen aan de voorwaarden die zijn vastgesteld bij de wet van 23 maart 1989. In dat kader beschikken zij over een recht van beroep in dezelfde gevallen en volgens dezelfde modaliteiten als onderdanen van andere lidstaten die zich kandidaat willen stellen bij de verkiezingen voor het Europees Parlement.

A.2.3.2. De Ministerraad doet gelden dat, overeenkomstig de rechtspraak van het Hof van Justitie, artikel 39 van het Handvest moet worden gelezen in het licht van artikel 3 van het Eerste Aanvullend Protocol. Hij stelt dat de waarborgen die eruit voortvloeien niet absoluut zijn en dat Staten op het gebied van verkiezingen een ruime beoordelingsvrijheid genieten. Ook moet worden benadrukt dat de praktische voorwaarden inzake verkiesbaarheid voor het Europees Parlement niet op het niveau van de Europese Unie zijn geüniformeerd, maar onder de bevoegdheid van de lidstaten vallen.

In dat kader vereist artikel 39 van het Handvest, gelezen in het licht van artikel 3 van het Eerste Aanvullend Protocol, dat een intern systeem wordt opgezet dat een effectieve behandeling van beroepen en individuele bezwaren op het gebied van kiesrechten mogelijk maakt. Een effectieve behandeling van beroepen impliceert dat het besluitvormingsproces met betrekking tot de betwisting van verkiezingsuitslagen wordt omringd met passende en toereikende waarborgen om willekeur te voorkomen. In dat opzicht moeten de beslissingen van overheden derhalve worden genomen door een orgaan dat voldoende waarborgen biedt voor onpartijdigheid, moet de beoordelingsbevoegdheid van dat orgaan voldoende nauwkeurig worden afgebakend en moet de procedure van dien aard zijn dat een billijke, objectieve en voldoende gemotiveerde beslissing wordt gewaarborgd. Omgekeerd

zijn Staten niet verplicht om inzake verkiezingen een specifiek jurisdictioneel beroep in te voeren wanneer een intern rechtsmiddel bestaat dat een effectieve behandeling van bezwaren mogelijk maakt.

In het onderhavige geval kan, met toepassing van artikel 22, tweede lid, 5°, van de wet van 23 maart 1989, tegen betwistingen met betrekking tot lijsten die zijn afgewezen door het collegehoofdbureau, beroep worden ingesteld bij de voorzitter van dat bureau, die de voorzitter is van de bevoegde rechtbank van eerste aanleg of de magistraat die hem vervangt. Het gaat dus om een beroepsmagistraat voor wie de waarborgen van onafhankelijkheid, onpartijdigheid en onafzetbaarheid gelden. Een dergelijk systeem vormt ongetwijfeld een doeltreffende voorziening in rechte in de zin van artikel 39 van het Handvest en artikel 3 van het Eerste Aanvullend Protocol. In dat verband volstaat het feit dat de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg optreedt als voorzitter van het hoofdbureau van het kiescollege, op zich niet om de waarborgen van onpartijdigheid die het recht van de Europese unie en het Europees Verdrag voor de rechten van de mens vereisen, in het geding te brengen, aangezien louter het feit dat men deel uitmaakt van een kiesorgaan niet volstaat om een aantasting van de onafhankelijkheid of onpartijdigheid te kenmerken.

A.2.3.3. Bovendien blijkt uit de rechtspraak van het Hof dat artikel 47 van het Handvest niet méér waarborgen biedt dan die welke zijn neergelegd in artikel 13 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, die in het onderhavige geval wel degelijk in acht zijn genomen. De Ministerraad wijst erop dat de voor het verwijzende rechtscollège aangevoerde grief betrekking heeft op het ontbreken van een jurisdictioneel beroep tegen een beslissing van het collegehoofdbureau waarbij een voordrachtsakte van kandidaten bij de verkiezingen voor het Europees Parlement onregelmatig is verklaard wegens niet-naleving van strikt wettelijke en objectieve vereisten. De beslissingen van het hoofdbureau van het Franse kiescollege zijn dus strikt geregeld door de wet van 23 maart 1989, die op objectieve en bindende wijze de voorwaarden voor de ontvankelijkheid van kieslijsten vaststelt. In dat kader beschikt de voorzitter van het hoofdbureau, bij wie het beroep is ingesteld, niet over enige discretionaire beoordelingsbevoegdheid, maar beperkt hij zich tot de vaststelling dat al dan niet aan die voorwaarden is voldaan, hetgeen elk risico van willekeur uitsluit. Er is dus geen sprake van een wezenlijke aantasting van de rechten die worden gewaarborgd door het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

Volgens de Ministerraad legt artikel 13 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens niet één enkele vorm van beroep, en zelfs niet noodzakelijkerwijs een jurisdictioneel beroep op. In werkelijkheid kan met het geheel van de door het interne recht geboden rechtsmiddelen worden voldaan aan de vereisten van die bepaling, zelfs indien geen enkel van die rechtsmiddelen op zichzelf volledig toereikend lijkt. In het onderhavige geval worden de beslissingen van het hoofdbureau van het Franse kiescollege genomen op basis van precieze, objectieve en vooraf bekende criteria, waardoor een grondige rechterlijke toetsing minder noodzakelijk is. Tegen die beslissingen kan vervolgens beroep worden ingesteld bij de voorzitter van het hoofdbureau van het kiescollege, die tevens voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg is. Het ontbreken van een aanvullend rechtsmiddel kan op zich niet leiden tot een schending van het recht op een daadwerkelijk rechtsmiddel.

A.2.3.4. De Ministerraad benadrukt dat het beroep dat bij de voorzitter van het bureau kan worden ingesteld, een snelle procedure waarborgt die is afgestemd op de aard van het contentieux, aangezien de afhandeling van pre-electorale verrichtingen een zekere spoed vereist. Het zou derhalve inadequaat en buitensporig zijn om de invoering van een tweede, jurisdictioneel beroep te eisen, terwijl het bestaande beroep voldoet aan de vereisten van objectiviteit en doeltreffendheid. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens benadrukt overigens het belang van de snelheid van de beroepsprocedure, zodat een buitensporige duur een dergelijk beroep ongeschikt kan maken in het licht van artikel 13 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens. Te dezen kan elke verlenging van het pre-electorale contentieux de rechtszekerheid van het verkiezingsproces ernstig aantasten, en zelfs het houden van de verkiezingen binnen de door de Grondwet en de wet voorgeschreven termijnen in het gedrang brengen. Die noodzakelijke snelheid rechtvaardigt ook de vaste rechtspraak van de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State met betrekking tot haar onbevoegdheid om kennis te nemen van een beroep dat is ingesteld tegen een akte waarin is voorzien door een wet die het verloop van de kiesverrichtingen bepaalt.

Volgens de Ministerraad vallen pre-electorale geschillen onder een strikt wettelijk bepaald tijdschema, dat wordt ingegeven door de noodzaak om procedures af te ronden voordat de stemming plaatsvindt. Wat met name de verkiezingen voor het Europees Parlement betreft, wordt dat tijdschema zowel door het recht van de Europese Unie als door de wet van 23 maart 1989 en de uitvoeringsbesluiten ervan vastgesteld, met dien verstande dat dit rechtskader korte en dwingende termijnen oplegt voor de indiening en behandeling van de voordrachtsakten van kandidaten. Die termijnen dienen om de regelmatigheid en de stabiliteit van het verkiezingsproces te waarborgen, wat de wetgever weinig speelruimte laat om in opeenvolgende jurisdictionele beroepen te voorzien.

A.2.4. In zijn memorie van antwoord wijst de Ministerraad erop dat de verzoekende partij voor het verwijzende rechtscollege er niet in slaagt aan te tonen dat de in de prejudiciële vraag vermelde referentiebepalingen het recht op een jurisdictioneel beroep vastleggen. In dat kader vergist de verzoekende partij voor het verwijzende rechtscollege zich omtrent de draagwijdte van de rechtspraak van zowel het Hof, het Hof van Justitie als het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. In het bijzonder kan uit het voormelde arrest *Mugemangango t. België* niet worden afgeleid dat een jurisdictioneel beroep vereist is in het kader van pre-electorale geschillen.

A.2.5. In ondergeschikte orde vraagt de Ministerraad het Europees Hof voor de Rechten van de Mens te verzoeken om advies teneinde vast te stellen of artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, in samenhang gelezen met artikel 3 van het Eerste Aanvullend Protocol, in die zin moet worden geïnterpreteerd dat het de verplichting oplegt om in een jurisdictioneel beroep bij de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State of bij een andere rechterlijke instantie te voorzien tegen een beslissing van het collegehoofdbureau voor de verkiezingen voor het Europees Parlement waarbij de voordrachtsakte van kandidaten onregelmatig is verklaard, terwijl in een administratief beroep is voorzien bij de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg van de hoofdplaats van het kiescollege, die optreedt als voorzitter van het hoofdbureau.

Bovendien vraagt de Ministerraad, in uiterst ondergeschikte orde, dat een prejudiciële vraag wordt gesteld aan het Hof van Justitie om te bepalen of artikel 47, eerste alinea, van het Handvest, in samenhang gelezen met de artikelen 20 en 39, lid 1, ervan en met artikel 20, lid 2, b), van het VWEU, in die zin moet worden geïnterpreteerd dat het de verplichting oplegt om in een jurisdictioneel beroep bij de Raad van State of bij een andere rechterlijke instantie te voorzien tegen een beslissing van het collegehoofdbureau voor de verkiezingen voor het Europees Parlement waarbij de voordrachtsakte van kandidaten onregelmatig is verklaard, terwijl in een administratief beroep is voorzien bij de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg van de hoofdplaats van het kiescollege, die optreedt als voorzitter van het hoofdbureau.

A.3.1. De Vlaamse Regering, tussenkomen de partij, preciseert vooraf dat, met de prejudiciële vraag, het Hof wordt verzocht zich uit te spreken over het al dan niet bestaan van een ongrondwettige lacune in de kieswetgeving.

A.3.2. Volgens de Vlaamse Regering is een jurisdictioneel beroep niet nodig in het kader van artikel 21, § 1, van de wet van 23 maart 1989. Zij stelt dat de verzoekende partij voor het verwijzende rechtscollege de draagwijdte van de door haar aangevoerde bepalingen van Europees en internationaal recht miskent. Uit die bepalingen blijkt immers dat pre-electorale geschillen niet noodzakelijkerwijs geconcentreerd moeten worden als beroepsprocedures voor een gerechtelijke of administratieve instantie. Wat overigens de administratieve beroepen betreft, is alleen artikel 13 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens van toepassing. Artikel 6 van hetzelfde Verdrag heeft enkel betrekking op strafrechtelijke of burgerrechtelijke geschillen, maar niet op verkiezingsgeschillen.

Bijgevolg is het voldoende dat de wetgever in een doeltreffend rechtsmiddel heeft voorzien, met dien verstande dat de lidstaten op dat gebied over een ruime appreciatiemarge beschikken. Een dergelijk rechtsmiddel is precies vastgelegd bij artikel 22, tweede lid, 5°, a), en 6°, van de wet van 23 maart 1989, dat personen die een beslissing van het hoofdbureau van het kiescollege waarbij de indiening van een lijst wordt afgewezen, willen betwisten, de mogelijkheid biedt om bij de voorzitter van het collegehoofdbureau bezwaar in te dienen, waardoor alle kwesties die betrekking hebben op eventuele onregelmatigheden van een lijst, zoals het vereiste aantal handtekeningen, kunnen worden beslecht. In dat verband onderstreept de Vlaamse Regering dat de voorzitter van het collegehoofdbureau, met toepassing van artikel 12, § 2, tweede en derde lid, van de wet van 23 maart 1989, de voorzitter van een rechtbank van eerste aanleg is of een magistraat die hem vervangt, zodat hij moet worden beschouwd als een orgaan van de rechterlijke macht, hetgeen voldoende procedurele waarborgen biedt.

A.3.3. De Vlaamse Regering voegt eraan toe dat, te dezen, de verzoekende partij voor het verwijzende rechtscollege effectief de mogelijkheid heeft gehad om tegen de beslissing tot afwijzing van de kieslijst bezwaar in te dienen. Uit het bij het verwijzende rechtscollege neergelegde administratief dossier blijkt overigens dat die beslissing in overeenstemming is met de kieswetgeving en dat zij niet willekeurig is, aangezien het collegehoofdbureau een onderzoek heeft verricht met inachtneming van de geldende procedurele waarborgen. De feiten die aan de verwijzingsbeslissing ten grondslag liggen, tonen dus aan dat er ter zake wel degelijk een doeltreffend rechtsmiddel bestaat.

De Vlaamse Regering preciseert dat de kenmerken van het voormelde beroep voortvloeien uit de noodzaak van een pre-electorale beslechting van geschillen die aan zeer strikte termijnen onderworpen zijn, waardoor een jurisdictionele procedure niet mogelijk is. Er moet worden vermeden dat jurisdictionele betwistingen de voortzetting van het organisatorische proces van de verkiezingen, waarvan de datum onherroepelijk vaststaat,

ernstig in het gedrang brengen. Op dat punt betekent het feit dat de wetgever in bepaalde jurisdictionele beroepen heeft voorzien voor een aantal zeer specifieke betwistingen binnen de pre-electurale context, niet dat zulke procedures noodzakelijkerwijs moeten worden veralgemeend. Die specifieke beroepen hebben betrekking op gevoelige of complexe elementen die verband houden met karakteristieken van de kandidaat zelf en niet met die van de kieslijst, zoals de taalregeling of de verkiesbaarheidsvoorwaarden. Omgekeerd hebben de voorwaarden bedoeld in artikel 21, § 1, van de wet van 23 maart 1989 niet zulk een gevoelig of complex karakter. Bijgevolg behandelt de kieswetgeving personen die zich niet in een vergelijkbare situatie bevinden, op verschillende wijze, zodat daaruit geen schending van het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie kan worden afgeleid. Hoe dan ook beschikt de wetgever op dat gebied over een ruime beoordelingsvrijheid en vermag het Hof uitsluitend een kennelijk onredelijke ongelijke behandeling af te keuren, wat te dezen niet het geval is.

A.3.4. In haar memorie van antwoord voert de Vlaamse Regering aan dat de verzoekende partij voor het verwijzende rechtscollège de draagwijdte van de prejudiciële vraag tracht te wijzigen door het Hof te verzoeken om uitspraak te doen over een verschil in behandeling met betrekking tot de verkiesbaarheid van kandidaten bij de verkiezingen voor het Europees Parlement wat betreft de vereiste van vijfduizend handtekeningen van kiezers, hetgeen niet toelaatbaar is. Indien het Hof dat verschil in behandeling zou willen onderzoeken, wijst de Vlaamse Regering allereerst erop dat het om een louter hypothetisch scenario gaat dat niet aan de orde is in het bodemgeschil, aangezien de kandidaatstellingsakte van de verzoekende partij voor het verwijzende rechtscollège niet steunde op handtekeningen van kiezers, maar uitsluitend op handtekeningen van uittredende verkozenen. Hoe dan ook legt de kieswetgeving een neutrale en objectieve voorwaarde op in het kader van de vereiste van vijfduizend kiezershandtekeningen, namelijk het feit dat die handtekeningen afkomstig moeten zijn van personen die zijn ingeschreven op een kieslijst. Die voorwaarde geldt voor alle kandidaten, zodat het niet gaat om een specifiek obstakel dat uitsluitend voor niet-Belgische Europese burgers geldt. Dat systeem is overigens noodzakelijk om de authenticiteit en geldigheid van de steunbetuigingen te waarborgen binnen het kader van een ordentelijk verkiezingsproces. In dat verband herinnert de Vlaamse Regering eraan dat de wetgever over een ruime beoordelingsvrijheid beschikt wat betreft het recht om zich kandidaat te stellen bij verkiezingen, zoals blijkt uit de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens betreffende artikel 3 van het Eerste Aanvullend Protocol.

Daarnaast is de Vlaamse Regering van oordeel dat er geen prejudiciële vraag moet worden gesteld aan het Hof van Justitie. De vraag die door de verzoekende partij voor het verwijzende rechtscollège wordt geformuleerd, is immers hypothetisch en steunt op een onjuiste premisse, namelijk het feit dat er voor de burger geen enkel beroep beschikbaar zou zijn, wat onjuist is. De Vlaamse Regering herinnert eraan dat artikel 22, tweede lid, 5°, a), en 6°, van de wet van 23 maart 1989 in een effectief rechtsmiddel voorziet bij de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg. Zij voegt eraan toe dat de prejudiciële vraag de aard van het geschil verdraait en daardoor niet relevant is, doordat zij betrekking heeft op de verkiesbaarheid van een kandidaat terwijl de feiten die aan de verwijzingsbeslissing ten grondslag liggen, betrekking hebben op de niet-naleving van een administratieve voorwaarde voor het indienen van een kandidatenlijst.

- B -

Ten aanzien van de in het geding zijnde bepalingen en de context ervan

B.1. De prejudiciële vraag heeft betrekking op de onmogelijkheid om een rechterlijk beroep in te stellen tegen een beslissing van het collegehoofdbureau waarbij de voordrachtsakte van kandidaten bij de verkiezingen voor het Europees Parlement onregelmatig is verklaard, wegens het ontbreken van het vereiste aantal handtekeningen.

B.2.1. Artikel 22 van de wet van 23 maart 1989 « betreffende de verkiezing van het Europese Parlement » (hierna : de wet van 23 maart 1989) bepaalt :

« De bepalingen van de artikelen 117, eerste tot vierde lid, 119, 119*bis*, 119*ter*, 119*quater* tot 125*quater* en 126 van het Kieswetboek zijn van toepassing op de verkiezing van het Europese Parlement.

Nochtans :

1° *a)* in de artikelen 119, 119*bis* tot 119*sexies*, 120 tot 125, 125*ter* en 126 dienen de woorden hoofdbureau van de kieskring te worden gelezen als collegehoofdbureau;

[...]

5° *a)* moet artikel 121, eerste lid, als volgt gelezen worden :

‘ Zij die de aanvaarde of afgewezen lijsten hebben ingeleverd of, bij hun ontstentenis, één van de erop voorkomende kandidaten kunnen de vierenvijftigste dag vóór de stemming, tussen 13 en 15 uur, op de plaats aangewezen voor het inleveren van de voordrachten, bij de voorzitter van het collegehoofdbureau tegen ontvangstbewijs een met redenen omkleed bezwaarschrift tegen de aanvaarding van bepaalde kandidaturen indienen. ’;

b) wordt hetzelfde artikel met de volgende leden aangevuld :

De kandidaten kunnen bij het collegehoofdbureau bezwaar indienen tegen de taalverklaring voorgeschreven bij artikel 21, § 2, zesde lid, en afgelegd door een kandidaat die door kiezers is voorgedragen.

Het bezwaarschrift moet worden ingediend zoals is bepaald in het eerste lid van dit artikel.

Op zulk bezwaarschrift zijn de bepalingen van de artikelen 122, 123, eerste lid, 124 en 125, eerste en tweede lid, van het Kieswetboek van toepassing.

Tegen de beslissing door het collegehoofdbureau getroffen in verband met een dergelijk bezwaarschrift kan beroep worden ingediend bij de Raad van State, waar de Nederlandse of de Franse kamer, al naar gelang van het geval, ten laatste de drieënveertigste dag vóór de verkiezing een beslissing moet nemen. De Koning bepaalt de door de Raad van State te volgen rechtspleging.

De beslissing van de Raad van State moet onmiddellijk aan de voorzitter van het betrokken collegehoofdbureau worden medegedeeld.;

[...]

8° moet artikel 125, derde en vierde lid, als volgt worden gelezen :

In geval van beroep in verband met de verkiesbaarheidsvereisten vermeld in artikel 41, eerste lid, 1° en 2°, wordt de eenenveertigste dag vóór de verkiezing, te 10 uur 's morgens, zelfs indien die dag een feestdag is, de zaak zonder dagvaarding of oproeping voor de eerste kamer van het Hof van beroep van Antwerpen of van Luik gebracht, naargelang het kandidaten betreft

die voorgedragen zijn voor het Nederlandse of het Franse kiescollege of voor de vijfde kamer van het Hof van beroep van Luik als het kandidaten betreft die voorgedragen zijn voor het Duitstalige kiescollege.

Tegen andere beslissingen van het collegehoofdbureau dan die welke de verkiesbaarheid van de kandidaten betreffen, kan geen beroep worden ingesteld.

[...] ».

De verkiesbaarheidsvereisten zijn, wat het Europees Parlement betreft, bepaald in artikel 41 van de wet van 23 maart 1989, dat deel uitmaakt van titel V (« Verkiesbaarheid en onverenigbaarheden ») van die wet.

B.2.2. Artikel 125 van het Kieswetboek bepaalt :

« Wanneer het hoofdbureau van de kieskring een kandidatuur verwerpt wegens onverkiesbaarheid van de kandidaat, wordt hiervan in het proces-verbaal melding gemaakt en, indien de afgewezen kandidaat aanwezig of vertegenwoordigd is, verzoekt de voorzitter de kandidaat of zijn gemachtigde desverlangd op het proces-verbaal een verklaring van beroep te ondertekenen.

Wanneer een bezwaar, gegrond op de onverkiesbaarheid van een kandidaat, afgewezen wordt, dient dezelfde procedure te worden toegepast en de indiener van het bezwaar of zijn gemachtigde wordt verzocht een verklaring van beroep te ondertekenen, indien hij het verlangt.

Voor de verkiezing van de Kamer van Volksvertegenwoordigers wordt de zaak in geval van beroep zonder dagvaarding of oproeping voor de eerste Kamer van het Hof van beroep van het rechtsgebied gebracht op de éenenveertigste dag vóór de stemming, om 10 uur 's morgens, in de in artikel 105 bedoelde gevallen, of de twintigste dag vóór de stemming, om 10 uur 's morgens, in de in artikel 106 bedoelde gevallen, zelfs indien die dag een feestdag is.

Beslissingen van het hoofdbureau van de kieskring welke geen betrekking hebben op de verkiesbaarheid van de kandidaten, zijn niet vatbaar voor beroep, met uitzondering van de beslissingen genomen op grond van artikel 119ter ».

B.3.1. De feiten die aan de prejudiciële vraag ten grondslag liggen, betreffen de afwijzing van een voordrachtsakte van kandidaten wegens schending van artikel 21, § 1, van de wet van 23 maart 1989, dat bepaalt :

« De voordracht van kandidaten moet worden ondertekend :

- hetzij door ten minste vijf Belgische parlementsleden die in de Kamer van volksvertegenwoordigers of in de Senaat tot de taalgroep behoren die overeenstemt met de taal vermeld in de in § 2, zesde lid, van dit artikel bedoelde taalverklaring van de kandidaten;

- hetzij door ten minste vijfduizend kiezers die zijn ingeschreven in de kiezerslijst van een gemeente van de Vlaamse kieskring of van de kieskring Brussel-Hoofdstad wat betreft de voordrachten neergelegd bij het collegehoofdbureau van het Nederlands kiescollege, hetzij door ten minste vijfduizend kiezers die zijn ingeschreven in de kiezerslijst van een gemeente van de Waalse kieskring of van de kieskring Brussel-Hoofdstad wat betreft de voordrachten neergelegd bij het collegehoofdbureau van het Frans kiescollege, hetzij door ten minste tweehonderd kiezers die zijn ingeschreven in de kiezerslijst van een gemeente van de Duitstalige kieskring wat betreft de voordrachten neergelegd bij het collegehoofdbureau van het Duitstalig kiescollege.

Voor de toepassing van deze bepaling, wanneer de voordrachtsakte wordt ondertekend door een Belgische kiezer die in het buitenland verblijft, is de gemeente bedoeld in het eerst lid de gemeente van aanhechting zoals bepaald met toepassing van artikel 5, § 2.

Wanneer een minderjarige kiezer een voordrachtsakte ondertekent, moet hij op het ogenblik van de ondertekening minstens de volle leeftijd van 16 jaar bereikt hebben ».

B.3.2. Bij zijn arrest nr. 26/90 van 14 juli 1990 (ECLI:BE:GHCC:1990:ARR.026) heeft het Hof geoordeeld dat de vereisten inzake aantal handtekeningen die thans in artikel 21, § 1, van de wet van 23 maart 1989 zijn vastgelegd, bestaanbaar zijn met het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie (9.B.2-9.B.5).

B.4. De artikelen 120, 121, eerste lid, 123 en 124 van het Kieswetboek, die op de verkiezingen voor het Europees Parlement toepasselijk zijn gemaakt bij artikel 22, eerste lid, van de wet van 23 maart 1989, met inachtneming van de aanpassingen bedoeld in artikel 22, tweede lid, van diezelfde wet, leggen verschillende modaliteiten vast met betrekking tot de beslissingen genomen door het collegehoofdbureau inzake de voordracht van de kandidaten.

Zo worden, wanneer de voordrachtsakte van kandidaten onregelmatig is verklaard door het collegehoofdbureau, de redenen van die beslissing in het proces-verbaal opgenomen, met dien verstande dat onmiddellijk een uittreksel uit dat proces-verbaal, met de woordelijke opgave van die redenen, bij aangetekende zending wordt toegezonden aan de kandidaat die de akte heeft ingeleverd (artikel 120, eerste lid, van het Kieswetboek, zoals het voor de verkiezingen voor het Europees Parlement is aangevuld bij artikel 22, tweede lid, 1°, a), van de wet van 23 maart 1989). Zij die de afgewezen lijsten hebben ingeleverd of de op die lijsten voorkomende kandidaten kunnen de vierenvijftigste dag vóór de stemming, bij de voorzitter van het collegehoofdbureau, een met redenen omkleed bezwaarschrift tegen de aanvaarding van bepaalde kandidaturen indienen (artikel 121, eerste lid, van het Kieswetboek, zoals het voor

de verkiezingen voor het Europees Parlement is aangevuld bij artikel 22, tweede lid, 1°, *a*), en 5°, *a*), van de wet van 23 maart 1989). Bovendien kunnen, de tweeënvijftigste dag vóór de stemming, zij die de afgewezen lijsten hebben ingeleverd of de op die lijsten voorkomende kandidaten, bij de voorzitter van het collegehoofdbureau een memorie indienen tot betwisting van de onregelmatigheden waarmee bij het voorlopig afsluiten van de kandidatenlijst rekening is gehouden, en kunnen zij, in voorkomend geval, een verbeterings- of aanvullingsakte indienen, onder meer wanneer de voordrachtsakte is afgewezen wegens het ontbreken van het vereiste aantal regelmatige handtekeningen van kiezers (artikel 123 van het Kieswetboek, zoals het voor de verkiezingen voor het Europees Parlement is aangevuld bij artikel 22, tweede lid, 1°, *a*), en 6°, van de wet van 23 maart 1989).

De documenten die zijn ontvangen met toepassing van de artikelen 121 en 123 van het Kieswetboek, worden onderzocht door het collegehoofdbureau, dat erover beslist. De betrokkenen worden vooraf gehoord indien zij erom verzoeken. De lijst van de kandidaten wordt zo nodig verbeterd en vervolgens definitief vastgesteld (artikel 124 van het Kieswetboek, zoals het voor de verkiezingen voor het Europees Parlement is aangevuld bij artikel 22, tweede lid, 1°, *a*), en 7°, van de wet van 23 maart 1989).

B.5.1. In de parlementaire voorbereiding van de bepaling die ten grondslag ligt aan artikel 22, tweede lid, 5°, van de wet van 23 maart 1989 wordt gepreciseerd, met betrekking tot de bevoegdheid van de Raad van State, afdeling bestuursrechtspraak, voor de beslissingen van het collegehoofdbureau met betrekking tot de taalverklaringen :

« Op de vraag waarom de Raad van State bevoegd is in geval van beroep tegen een beslissing van het collegehoofdbureau betreffende een ingediend bezwaar tegen een kandidaat in verband met de afgelegde taalverklaring, wordt door de Minister geantwoord dat de Raad van State een grote ondervinding heeft wat betreft de toepassing van de taalwetten.

[...]

[...] Een lid [stelt] bij amendement (Stuk nr. 195/2) voor dat de normale procedure voor het Hof van beroep, zoals bepaald bij de artikelen 123 en volgende van het Kieswetboek, zal worden toegepast.

Hierop inhakend verwijst een lid evenwel naar de taalinspectie in het onderwijs, de taalgroepen in het bestuur, evenals naar de taal van de identiteitskaart : dit zijn reeds drie elementen waarop de Raad van State kan steunen.

Wat de controle van de taalverklaring van de voorgedragen kandidaat betreft, antwoordt de Minister dat men een onderscheid moet maken tussen :

1) de kandidaten die worden voorgedragen door ten minste tien parlementsleden, die in het Parlement tot de taalgroep behoren die overeenstemt met de taal vermeld in de taalverklaring van de kandidaten.

Voor deze kandidaten wordt de taalverklaring ambtshalve als juist beschouwd.

2) de kandidaten die worden voorgedragen door ten minste 5 000 kiezers. Voor deze kandidaten kan de juistheid van de taalverklaring worden betwist door het indienen van een bezwaarschrift bij het collegehoofdbureau, waarvan de beslissing vatbaar is voor beroep bij de Raad van State.

De indeling van het land in twee kiescolleges vergt dergelijke controle door de Raad van State : men moet de zekerheid hebben dat de voorgedragen kandidaat een juiste taalverklaring heeft afgelegd » (*Parl. St.*, Kamer, 1977-1978, nr. 195/19, pp. 15-16).

B.5.2. Wat betreft de mogelijkheid om hoger beroep in te stellen tegen de beslissingen van het « hoofdstembureau » met betrekking tot verkiesbaarheid, en de ontstentenis van een dergelijk rechtsmiddel voor de beslissingen van het « hoofdstembureau » betreffende het verifiëren van de voordrachtsakten van kandidaten, preciseert de parlementaire voorbereiding van de wet van 17 mei 1949 « tot invoering van het voorafgaand onderzoek der verkiesbaarheid van de kandidaten voor de wetgevende, provinciale en gemeentelijke verkiezingen » :

« Voor meer zekerheid, daar ter zake de politieke verantwoordelijkheid van het bureau meer rechtstreeks op het spel staat dan voor het nazicht der akten van kandidaatstelling, wordt er voorgesteld deze verantwoordelijkheid te dekken door ten bate van den afgewezen kandidaat een procedure in beroep in te stellen » (*Parl. St.*, Senaat, B.Z. 1946, nr.23, p. 4).

Ten gronde

B.6.1. De prejudiciële vraag heeft betrekking op de bestaanbaarheid van de in het geding zijnde bepalingen met de artikelen 10, 11 en 13 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, met artikel 3 van het Eerste Aanvullend Protocol bij dat Verdrag (hierna : het Eerste Aanvullend Protocol), met artikel 20, lid 2, *b*), van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (hierna : het VWEU)

en met de artikelen 20, 39, lid 1, en 47, eerste alinea, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (hierna : het Handvest).

B.6.2. Meer bepaald wordt het Hof verzocht de grondwettigheid te onderzoeken van de ontstentenis van een rechterlijk beroep tegen een beslissing waarbij een voordrachtsakte van kandidaten bij de verkiezingen voor het Europees Parlement wordt afgewezen, beslissing die is genomen door het collegehoofdbureau wegens het ontbreken van het bij artikel 21, § 1, van de wet van 23 maart 1989 vereiste aantal handtekeningen.

B.7.1. De verzoekende partij voor het verwijzende rechtscollege voert aan dat artikel 21, § 1, van de wet van 23 maart 1989 tot een verschil in behandeling leidt tussen burgers van de Europese Unie die niet de Belgische nationaliteit hebben en burgers met de Belgische nationaliteit, doordat de hoedanigheid van Europees burger niet rechtstreeks het recht zou verlenen om een kandidaat bij de verkiezingen voor het Europees Parlement te steunen, aangezien Europese burgers die hun stemrecht bij die verkiezingen willen uitoefenen, zich uitdrukkelijk moeten registreren.

B.7.2. Een partij voor het Hof vermag de draagwijdte van de door het verwijzende rechtscollege gestelde prejudiciële vraag niet te wijzigen of te laten wijzigen. Het komt het verwijzende rechtscollege toe te oordelen welke prejudiciële vraag het aan het Hof dient te stellen en daarbij de omvang van de saisine te bepalen.

B.8. De artikelen 10 en 11 van de Grondwet hebben een algemene draagwijdte. Zij verbieden elke discriminatie, ongeacht de oorsprong ervan : de grondwettelijke regels van de gelijkheid en van de niet-discriminatie zijn toepasselijk ten aanzien van alle rechten en alle vrijheden, met inbegrip van die welke voortvloeien uit internationale verdragen die België binden.

B.9.1. Artikel 20 van het Handvest bepaalt :

« Eenieder is gelijk voor de wet ».

B.9.2. Artikel 39 van het Handvest bepaalt :

« 1. Iedere burger van de Unie heeft het actief en passief kiesrecht bij de verkiezingen voor het Europees Parlement in de lidstaat waar hij verblijf houdt, onder dezelfde voorwaarden als de onderdanen van die staat.

2. De leden van het Europees Parlement worden gekozen door middel van rechtstreekse, vrije en geheime algemene verkiezingen ».

B.9.3. Artikel 47 van het Handvest bepaalt :

« Eenieder wiens door het recht van de Unie gewaarborgde rechten en vrijheden zijn geschonden, heeft recht op een doeltreffende voorziening in rechte, met inachtneming van de in dit artikel gestelde voorwaarden.

Eenieder heeft recht op een eerlijke en openbare behandeling van zijn zaak, binnen een redelijke termijn, door een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat vooraf bij wet is ingesteld. Eenieder heeft de mogelijkheid zich te laten adviseren, verdedigen en vertegenwoordigen.

Rechtsbijstand wordt verleend aan diegenen die niet over toereikende financiële middelen beschikken, voor zover die bijstand noodzakelijk is om de daadwerkelijke toegang tot de rechter te waarborgen ».

B.10.1. Artikel 20 van het VWEU bepaalt :

« 1. Er wordt een burgerschap van de Unie ingesteld. Burger van de Unie is een ieder die de nationaliteit van een lidstaat bezit. Het burgerschap van de Unie komt naast het nationale burgerschap doch komt niet in de plaats daarvan.

2. De burgers van de Unie genieten de rechten en hebben de plichten die bij de Verdragen zijn bepaald. Zij hebben, onder andere :

[...]

b) het actief en passief kiesrecht bij de verkiezingen voor het Europees Parlement en bij de gemeenteraadsverkiezingen in de lidstaat waar zij verblijf houden, onder dezelfde voorwaarden als de onderdanen van die staat;

[...]

Deze rechten worden uitgeoefend onder de voorwaarden en binnen de grenzen welke bij de Verdragen en de maatregelen ter uitvoering daarvan zijn vastgesteld ».

B.10.2. Het actief en passief kiesrecht bij de verkiezingen voor het Europees Parlement waarvan sprake is in artikel 20, lid 2, *b)*, van het VWEU wordt verduidelijkt bij artikel 22, lid 2, van het VWEU, dat bepaalt :

« Onverminderd artikel 223, lid 1, en de bepalingen ter uitvoering daarvan, heeft iedere burger van de Unie die verblijf houdt in een lidstaat waarvan hij geen onderdaan is, het actief en passief kiesrecht bij de verkiezingen voor het Europees Parlement in de lidstaat waar hij verblijft, onder dezelfde voorwaarden als de onderdanen van die staat. Dit recht wordt uitgeoefend onder voorbehoud van de door de Raad met eenparigheid van stemmen, volgens een bijzondere wetgevingsprocedure, na raadpleging van het Europees Parlement vastgestelde nadere regelingen; deze nadere regelingen kunnen voorzien in afwijkingen wanneer zulks gerechtvaardigd wordt door bijzondere problemen in een bepaalde lidstaat ».

B.10.3. De wijze van uitoefening van het actief en passief kiesrecht in de zin van artikel 22, lid 2, van het VWEU was, op het ogenblik van de feiten die aanleiding hebben gegeven tot het geschil voor het verwijzende rechtscollege, vastgesteld bij de richtlijn 93/109/EG van de Raad van 6 december 1993 « tot vaststelling van de wijze van uitoefening van het actief en passief kiesrecht bij de verkiezingen voor het Europees Parlement ten behoeve van de burgers van de Unie die verblijven in een Lid-Staat waarvan zij geen onderdaan zijn » (hierna : de richtlijn 93/109/EG). Die richtlijn bepaalde onder meer dat « een communautair verkiesbaar persoon [...] bij het indienen van zijn kandidaatstelling dezelfde bewijzen [moest] overleggen als een nationaal kandidaat » (artikel 10, lid 1) en dat, « [werd] de betrokkene inschrijving op de kiezerslijst ontzegd of [werd] zijn kandidaatstelling verworpen, dan [kon] hij de beroepsprocedures instellen die volgens de wetgeving van de Lid-Staat van verblijf in hetzelfde geval voor de nationale kiezers en verkiesbare personen [openstonden] » (artikel 11, lid 2).

De voormelde wijze van uitoefening is thans vastgelegd bij de richtlijn (EU) 2025/1788 van de Raad van 24 juni 2025 « tot vaststelling van de wijze van uitoefening van het actief en passief kiesrecht bij de verkiezingen voor het Europees Parlement ten behoeve van de burgers van de Unie die verblijven in een lidstaat waarvan zij geen onderdaan zijn (herschikking) » (hierna : de richtlijn (EU) 2025/1788), die meer bepaald erin voorziet dat « een burger van de Unie [...] bij het indienen van zijn of haar kandidaatstelling dezelfde bewijzen [moet] overleggen als een nationaal kandidaat » (artikel 10, lid 1) en dat, « wordt de burger van de Unie inschrijving op de kiezerslijst ontzegd of wordt zijn of haar kandidaatstelling verworpen, dan kan de betrokkene de beroepsprocedures instellen die volgens het recht van de lidstaat van verblijf in hetzelfde geval voor de nationale kiezers en verkiesbare personen openstaan » (artikel 11, lid 2).

B.10.4. Met toepassing van artikel 22 van het VWEU worden de nadere regelingen voor de uitoefening van het passief kiesrecht bij de verkiezingen voor het Europees Parlement « door de Raad [...] [vastgesteld] ». In dat verband verwijzen zowel de richtlijn 93/109/EG als de richtlijn (EU) 2025/1788 naar het recht van de lidstaten wat betreft de bewijzen die moeten worden geleverd bij het indienen van de kandidaatstelling, en de toepasselijke rechtsmiddelen.

B.11.1. Artikel 13 van de Grondwet bepaalt :

« Niemand kan tegen zijn wil worden afgetrokken van de rechter die de wet hem toekent ».

B.11.2. Artikel 13 van de Grondwet houdt een recht in op toegang tot de bevoegde rechter.

Het recht op toegang tot een rechter is gewaarborgd bij artikel 6, lid 1, van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en geldt als algemeen rechtsbeginsel.

Artikel 6, lid 1, van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens waarborgt het recht op toegang tot de rechter bij het vaststellen van burgerlijke rechten en verplichtingen of bij het bepalen van de gegrondheid van een ingestelde strafvervolging. Politieke rechten, zoals het recht om zich kandidaat te stellen bij een verkiezing, worden niet als zodanig beoogd door die verdragsbepaling (EHRM, 21 oktober 1997, *Pierre-Bloch t. Frankrijk*, ECLI:CE:ECHR:1997:1021JUD002419494, § 50; zie ook EHRM, grote kamer, 10 juli 2020, *Mugemangango t. België*, ECLI:CE:ECHR:2020:0710JUD0000031015, § 96).

Artikel 13 van de Grondwet en het algemeen rechtsbeginsel waarborgen echter het recht op toegang tot een rechter meer algemeen voor elk geschil dat betrekking heeft op een recht of een verplichting, ongeacht of dat geschil burgerlijk van aard is in de zin van artikel 6, lid 1, van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

B.11.3. Het recht op toegang tot een rechter vormt een wezenlijk aspect van het recht op een eerlijk proces en is fundamenteel in een rechtsstaat. Het recht om zich tot een rechter te wenden, heeft bovendien zowel betrekking op het recht om in rechte op te treden als op het recht om zich te verdedigen.

Het recht op toegang tot een rechter is evenwel niet absoluut. De beperkingen van dat recht mogen geen afbreuk doen aan de inhoud van dat recht. Zij moeten bovendien redelijk evenredig zijn met het gewettigde doel dat zij nastreven (EHRM, 7 juli 2009, *Stagno t. België*, ECLI:CE:ECHR:2009:0707JUD000106207, § 25; grote kamer, 17 januari 2012, *Stanev t. Bulgarije*, ECLI:CE:ECHR:2012:0117JUD003676006, §§ 229 en 230). De reglementering inzake het recht op toegang tot een rechter moet steeds de rechtszekerheid en de goede rechtsbedeling nastreven en mag geen soort van belemmering vormen die de rechtzoekende belet dat de inhoud van zijn geschil wordt beslecht door het bevoegde rechtscollege (EHRM, 7 juli 2009, *Stagno t. België*, voormeld, § 25; 29 maart 2011, *RTBF t. België*, ECLI:CE:ECHR:2011:0329JUD005008406, § 69). De verenigbaarheid van die beperkingen met het recht op toegang tot een rechter wordt beoordeeld rekening houdend met de bijzonderheden van de in het geding zijnde procedure en van het hele proces (EHRM, 29 maart 2011, *RTBF t. België*, voormeld, § 70).

B.12.1. Artikel 3 van het Eerste Aanvullend Protocol bepaalt :

« De Hoge Verdragsluitende Partijen verbinden zich om met redelijke tussenpozen vrije, geheime verkiezingen te houden onder voorwaarden welke de vrije meningsuiting van het volk bij het kiezen van de wetgevende macht waarborgen ».

B.12.2. Artikel 3 van het Eerste Aanvullend Protocol betreft uitsluitend het kiezen van de « wetgevende macht », waartoe ook het Europees Parlement behoort (EHRM, grote kamer, 18 februari 1999, *Matthews t. Verenigd Koninkrijk*, ECLI:CE:ECHR:1999:0218JUD002483394, §§ 45-54; zie ook EHRM, beslissing, 12 november 2013, *Occhetto t. Italië*, ECLI:CE:ECHR:2013:1112DEC001450707, § 42).

Op procedureel vlak vereist die verdragsbepaling met name de invoering van een intern systeem dat de effectiviteit van de kiesrechten waarborgt, zowel wat betreft de pre-electorale aangelegenheden – zoals de vereiste om een bepaald aantal handtekeningen te verzamelen voor het indienen van een kieslijst, of de verkiesbaarheidsvereisten – als het postelectorale contentieux – zoals betwistingen met betrekking tot de verkiezingsuitslag. Die effectiviteit impliceert dat het besluitvormingsorgaan waarborgen biedt voor onpartijdigheid, dat de beoordelingsbevoegdheid van dat orgaan niet buitensporig is maar voldoende nauwkeurig wordt afgebakend door de bepalingen van intern recht, en ten slotte dat de procedure van dien aard is dat een billijke, objectieve en voldoende gemotiveerde beslissing wordt gewaarborgd

(EHRM, 9 april 2002, *Podkolzina t. Letland*, ECLI:CE:ECHR:2002:0409JUD004672699, §§ 35-37; 11 juni 2015, *Tahirov t. Azerbeidzjan*, ECLI:CE:ECHR:2015:0611JUD 003195311, §§ 55-70; grote kamer, 10 juli 2020, *Mugemangango t. België*, voormeld, §§ 70, 93-121). Hoewel een rechterlijk beroep bijgevolg niet strikt noodzakelijk is om te voldoen aan de vereisten van artikel 3 van het Eerste Aanvullend Protocol, kan een dergelijk beroep in beginsel, ongeacht of het in eerste aanleg wordt ingesteld of na een beslissing van een niet-rechterlijke instantie, worden geacht in elk geval te voldoen aan die vereisten (EHRM, grote kamer, 10 juli 2020, *Mugemangango t. België*, voormeld, §§ 132-139).

B.13.1. Artikel 144 van de Grondwet bepaalt :

« Geschillen over burgerlijke rechten behoren bij uitsluiting tot de bevoegdheid van de rechtbanken.

De wet kan echter, volgens de door haar bepaalde nadere regels, de Raad van State of de federale administratieve rechtscolleges machtigen om te beslissen over de burgerrechtelijke gevolgen van hun beslissingen ».

Artikel 145 van de Grondwet bepaalt :

« Geschillen over politieke rechten behoren tot de bevoegdheid van de rechtbanken, behoudens de bij de wet gestelde uitzonderingen ».

B.13.2. De artikelen 144 en 145 van de Grondwet regelen de verdeling van de geschillen over subjectieve rechten tussen de gewone rechtscolleges en de administratieve rechtscolleges, naargelang van de burgerlijke of politieke aard van de rechten die het voorwerp van het geschil uitmaken. Het begrip « burgerlijke rechten en verplichtingen » in de zin van artikel 6, lid 1, van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens is overigens een autonoom begrip, dat niet samenvalt met de begrippen « burgerlijke rechten » en « politieke rechten » in de zin van de artikelen 144 en 145 van de Grondwet.

Uit de artikelen 144 en 145 van de Grondwet vloeit daarnaast voort dat elke betwisting over een burgerlijk recht of een politiek recht voor een rechtscollege moet kunnen worden gebracht. In dat opzicht kunnen, volgens de Raad van State, afdeling wetgeving, de in artikel 145 bedoelde uitzonderingen « er slechts in bestaan dat de wet [...] de kennisneming van geschillen over politieke rechten toevertrouwt aan administratieve rechtscolleges, niet dat

de bevoegde wetgever de geschillen onttrekt aan elke jurisdictionele beoordeling » en kan de wetgever « gebruik makend van de mogelijkheid die artikel 145 biedt, [...] de beslechting van geschillen over politieke rechten toevertrouwen aan een orgaan van het actief bestuur, voor zover tegen de beslissing van dat orgaan beroep openstaat bij een rechter met een voldoende ruime rechtsmacht » (RvSt, advies nr. 23.439/8 van 25 oktober 1994, punt 2.1.3).

B.14.1. Het collegehoofdbureau bestaat uit een voorzitter, vier bijzitters, vier plaatsvervangende bijzitters en een secretaris (artikel 12, § 2, vierde lid, van de wet van 23 maart 1989). De voorzitter is de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg gevestigd in de hoofdplaats van het college of, bij zijn ontstentenis, de magistraat die hem vervangt, met dien verstande dat in de hoofdplaats van het kiescollege waar geen zetel van een rechtbank van eerste aanleg gevestigd is, het hoofdbureau wordt voorgezeten door de voorzitter van de afdeling van de rechtbank van eerste aanleg van de hoofdplaats of, bij zijn ontstentenis, door de magistraat die hem vervangt (artikel 12, § 2, derde lid, van de wet van 23 maart 1989). De andere leden van het bureau worden door de voorzitter aangewezen uit de kiezers en, bij voorkeur, uit de kiezers van de kieskring waar het collegehoofdbureau zich bevindt (artikel 12, § 2, vierde en vijfde lid, van de wet van 23 maart 1989).

B.14.2. Hoewel het collegehoofdbureau wordt voorgezeten door een magistraat, hetgeen een belangrijke waarborg vormt voor de onpartijdigheid ervan, gaat het niet om een rechterlijke instantie, maar om een administratieve overheid.

B.15.1. Zoals in de verwijzingsbeslissing wordt gepreciseerd, komt het, overeenkomstig de artikelen 144 en 145 van de Grondwet, toe aan de gewone rechtscolleges om kennis te nemen van de geschillen over burgerlijke en politieke rechten, onder voorbehoud, wat die laatste rechten betreft, van een wet die een andere rechterlijke instantie daarvoor bevoegd maakt. Daardoor acht de Raad van State, afdeling bestuursrechtspraak, zich onbevoegd om kennis te nemen van een akte waarin is voorzien door een wet die het verloop van de kiesverrichtingen vaststelt, behalve wanneer die wet hem uitdrukkelijk een dergelijke bevoegdheid toekent (zie ook RvSt, 12 mei 2014, nr. 227.344, ECLI:BE:RVSCE:2014:ARR.227.344; 9 maart 2015, nr. 230.444, ECLI:BE:RVSCE:2015:ARR.230.444; 30 april 2024, nr. 259.669, ECLI:BE:RVSCE:2024:ARR.259.669). In dat opzicht voorziet artikel 22, tweede lid, 5°, van de wet van 23 maart 1989 slechts in een beroep bij de Raad van State tegen de beslissingen van het collegehoofdbureau met betrekking tot de taalverklaringen van kandidaten bij de

verkiezingen voor het Europees Parlement. Die beroepsmogelijkheid betreft niet de beslissingen van het collegehoofdbureau waarbij een voordrachtsakte van kandidaten bij de verkiezingen voor het Europees Parlement wordt afgewezen wegens het ontbreken van het bij artikel 21, § 1, van de wet van 23 maart 1989 vereiste aantal handtekeningen.

B.15.2. Daarenboven voorziet geen enkele andere wettelijke bepaling in een specifieke procedure om bij de gewone rechtscolleges een beroep in te stellen tegen een dergelijke beslissing. In het bijzonder heeft de wetgever niet voorzien in zulk een beroepsmogelijkheid bij de Hoven van Beroep te Antwerpen of te Luik, in tegenstelling tot wat het geval is voor sommige beslissingen van het collegehoofdbureau met betrekking tot de verkiesbaarheid van de kandidaten, krachtens artikel 125, derde lid, van het Kieswetboek. Het vierde lid van dat artikel bepaalt integendeel uitdrukkelijk dat tegen andere beslissingen van het collegehoofdbureau dan die welke de verkiesbaarheid van de kandidaten betreffen, geen beroep kan worden ingesteld.

B.16. De beslissing van het collegehoofdbureau waarbij een voordrachtsakte van kandidaten bij de verkiezingen voor het Europees Parlement wordt afgewezen, verhindert de betrokken kandidaten om zich verkiesbaar te stellen en raakt derhalve aan hun passief kiesrecht.

Uit de omstandigheid dat een dergelijke beslissing geen betrekking heeft op een burgerlijk recht in de zin van artikel 6, lid 1, van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, volgt niet dat de in het geding zijnde bepalingen niet kunnen worden getoetst aan het recht op toegang tot een rechter en dat het derhalve zou volstaan, zoals de Ministerraad en de Vlaamse Regering aanvoeren, dat diezelfde bepalingen voldoen aan de in B.12.2 vermelde vereisten van artikel 3 van het Eerste Aanvullend Protocol. Zoals is vermeld in B.11.3, wordt het recht op toegang tot een rechter immers eveneens gewaarborgd bij artikel 13 van de Grondwet en bij een algemeen rechtsbeginsel, voor elk geschil dat betrekking heeft op een recht of een verplichting, ongeacht of het burgerlijk van aard is in de zin van artikel 6, lid 1, van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

B.17. In zoverre de in het geding zijnde bepalingen het onmogelijk maken de voormelde beslissing van het collegehoofdbureau te betwisten bij een rechter, houden zij een beperking van het recht op toegang tot een rechter in die rechtstreeks raakt aan de inhoud van dat recht zelf.

In dat opzicht is het, in tegenstelling tot wat de Ministerraad en de Vlaamse Regering aanvoeren, overigens niet doorslaggevend dat pre-electurale geschillen binnen een strikt tijds kader dienen te worden beslecht, temeer daar de wetgever voor sommige van die geschillen wel degelijk in een beroep heeft voorzien bij een rechterlijke instantie. Er valt niet in te zien waarom een rechterlijk beroep tegen een beslissing van het collegehoofdbureau waarbij een voordrachtsakte van kandidaten bij de verkiezingen voor het Europees Parlement wordt afgewezen wegens het ontbreken van het vereiste aantal handtekeningen, niet eveneens binnen een korte termijn en volgens een strikt omkaderde procedure zou kunnen worden behandeld.

B.18. De in het geding zijnde bepalingen zijn bijgevolg niet bestaanbaar met artikel 13 van de Grondwet, in samenhang gelezen met het algemeen beginsel van het recht op toegang tot een rechter.

B.19. De bestaanbaarheid van de in het geding zijnde bepalingen met de andere in de prejudiciële vraag vermelde toetsingsnormen zou niet kunnen leiden tot een ruimere vaststelling van ongrondwettigheid en dient derhalve niet te worden onderzocht. Bijgevolg is er ook geen aanleiding om de door de verzoekende partij voor het verwijzende rechtscollege voorgestelde prejudiciële vraag aan het Hof van Justitie te stellen.

Het staat aan de wetgever om te bepalen op welke wijze de vastgestelde ongrondwettigheid dient te worden verholpen.

Om die redenen,

het Hof

zeft voor recht :

Artikel 22, tweede lid, 5°, van de wet van 23 maart 1989 « betreffende de verkiezing van het Europese Parlement » en artikel 125 van het Kieswetboek schenden artikel 13 van de Grondwet, in samenhang gelezen met het algemeen beginsel van het recht op toegang tot een rechter, in zoverre die bepalingen het onmogelijk maken een beslissing van het collegehoofdbureau waarbij een voordrachtsakte van kandidaten bij de verkiezingen voor het Europees Parlement wordt afgewezen wegens schending van artikel 21, § 1, van de voormelde wet van 23 maart 1989, te betwisten bij een rechtscollege.

Aldus gewezen in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 16 juli 2026.

De griffier,

De voorzitter,

Nicolas Dupont

Pierre Nihoul